

jövőjét a Kárpát-medencében. *Demográfiai-munkaerőpiaci elemzésre alapuló összehangolt felsőoktatásra és kutatásra van szükség.* Csak így jöhet létre olyan korszerű szakmai ismeretekkel rendelkező értelmiség, melynek megléte a magyarlakta régiók fejlődésének záloga.

Mindez döntően szakmai csatornákon keresztül, a tudományos osztályok, a területi bizottságok közreműködésével, segítségével történhet. Fontos végiggondolni, hogy milyen szolgáltatásokat tud nyújtani az MTA a külső köztestületének, a határokon túl élő magyar tudósoknak, tudományos intézményeinek – illetve mit vár el, kér tőlük, s mindezekben milyen szerep hárulhat a regionális együttműködés potenciális letéteményeseire, a területi bizottságokra.

Természetesen szolgálnunk kell ezen túl a tengeren túli magyar kutatók és a Kárpát-medencei magyar tudományosság kapcsolatainak intenzívebbé tételét is; a nyugati másod- ill. harmadgenerációs magyar értelmiség számára más – sajátos – módon lehet és kell kapcsolatokat ajánlani, mint a környező országokban szülőföldjükön élő magyar kutatók számára. Mások az igények, mások a lehetőségek, így másnak kell lenni a közelítési módnak is. Kiemelt jelentőségű, hogy a távolabb élő magyar kutatók adekvát képet kapjanak a Kárpát-medencei eseményekről, az itteni magyar tudomá-

nyosság és felsőoktatás helyzetéről, törekvéseiről, illetve kapcsolatba kerülhessenek az itteni kollégákkal. Ezek az együttműködések szakmai csatornákon eddig is léteztek, a cél a kutatási együttműködések intenzívebbé tétele, súlypontjainak, prioritásainak kidolgozása.

Fentiekén túl ma már különös figyelmet kell fordítanunk a Kárpát-medence egyéb területéről Magyarországra települt, vagy hosszasan itt tartózkodó oktatók és kutatók szülőföldjükkel kapcsolatos ismereteinek – minden fél számára előnyt nyújtó – kiaknázására is.

Számos feladatunk van tehát, s ezek köre folyamatosan bővül. Ezúton is köszönjük a Debreceni Területi Bizottság segítségét a határon túli magyar tudományossággal való minél eredményesebb együttműködés megvalósítása terén, s kérjük minden kollégánk további segítségét abban, hogy a magyar-magyar kutatások integrációjával, a mai kor lehetőségeit ismerve, azokkal élve egyszerre szolgáljuk a tudomány fejlődését s a régiók gyarapodását, a magyar közösségek megmaradását.

Ehhez kérjük segítségüket, s kívánunk Önöknek, Önökkel további eredményes munkát.

Budapest, 2007. február 13.

Tarnóczy Mariann

Az Erdélyi Múzeum Egyesület és annak elnöke, Egyed Ákos megbízásából szándékozom eleget tenni annak az igen megtisztelő feladatnak, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Debreceni Területi Bizottságának Közgyűlését, annak résztvevőit szeretettel köszöntsem, sikeres és hatékony munkát kívánva.

Ismeretes, hogy az ilyen átruházott megtiszteltetések teljesítésekor önkéntelenül is felsejlik bennünk, kiváltképpen itt Debrecenben, a kálvinisták Rómájában, a zsoldár figyelmeztetése: „öröködbe Uram pogányok léptenek.”

A jószándék, az őszinte tisztelet és szeretet, nemkülönben a ténybeli előzmények és élmények megkönnyítik a nemes feladat szívesen elvállalt közvetítését, elfogadhatóvá annak hiteles igyekvő személyes (személyem általi) teljesítését.

A ténybeli előzmények szilárd alapja Debrecen és Kolozsvár sokoldalú, gazdag, hagyományos kapcsolata. Emlékezzünk néhány példaértékűre. (1) Debrecen többszörösen (többedmagával) adta vissza (1940) Kolozsvárnak a kétszer (1918, 1944) eltávozásra kényszerült egyik legkiválóbb magyar botanikust, Soó Rezsőt, aki mindkét városnak jogos büszkesége. (2) Egy csalóka, látszólagos politikai enyhülés idején, 1956 tavaszán népes debreceni egyetemi küldöttség látogatta meg az akkor még virágzó, ma már nem létező Kolozsvári Bolyai Tudományegyetemet. Távozásukkor lelkesen, de könnyes szemmel ígérték, még a mozgó vonatból is: „még jövünk”. Közbejött a magyar forradalom és szabadságharc leverése, s azt követően a két város (és a két ország) közötti sűrű vasháló kifeszíté-

se. Olyannyira, hogy a Bolyai Tudományegyetemünket is megsemmisítették, és mai napig is akadályozzák visszaállítását, és még szakirodalmi jegyzékben sem volt szabad említeni a világhírű botanikus nevét. (3) A kommunista parancsuralmi rendszer megszűnte utáni első hetekben (1990 március) Debrecen város vezetősége környezetvédelmi konferenciát szervezett ötven erdélyi magyar szakember részére, melyet négy éven át augusztusban rendszeresen megtartottak. Ezeket a tíznapos időtartamú szakmai összejöveteleket Debrecen város legkiválóbb szakemberei (pl. Varga Zoltán professzor) tartottak mintaelőadásokat Erdély majd minden tájáról (Kolozsvár, Marosvásárhely, Csíkszereda, Sepsiszentgyörgy, Brassó, Déva, Arad, Nagyvárad, Szatmárnémeti, Nagybánya) érkezett tanárok számára. (4) A Debreceni Tudományegyetem számos és különböző szakterületen kutató-oktató tanárt hívott meg, több alkalommal is, előadások megtartására, hogy ezáltal is segítse azok önképzését, szakmai haladását. (5) Itt említendő meg elismeréssel a doktoranduszok képzése. (6) Végül, de nem utolsó sorban, felbecsülhetetlen az a (szellemi és anyagi) támogatás, amelyet a rendszerváltás után immár harmadszor újraalakult Erdélyi Múzeum-Egyesület kapott nagylelkűen a Debreceni Akadémiai Bizottságtól. Az újraalakulás óta Berényi Dénes professzor minden rendezvényünkön jelen volt; támogatott, tanácsolt, biztatott. Az elmúlt évi konferenciánkon budapesti akadémikusok társaságában tisztelt meg. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület köszönetét az évkönyvek (Annales-ek) őrzik majd.

A rendszerváltás után újraalakult Erdélyi Múzeum-Egyesület a régi, hagyományos szakosztályok (Bölcsészettudományok, Természettudományok, Jog- és Közgazdaságtudományok) keretében kezdte meg mun-

* A beszámoló az MTA Debreceni Területi Bizottságának 2007. február 15-i közgyűlésére készült.

káját. Igazabban szólva így volt kénytelen, mert a hatóság a régi alapszabályzatnak megfelelően engedélyezte újraalakulását. Megszervezői (Jakó Zsigmond, Benkő Samu, Kékedy László, Kiss András és mások) tudatában voltak annak, hogy korszerűsíteni kellene, de olyan helyzetben, mint a hajdani, híres debreceni professzor, Járai Ézsaiás a Csittvári krónikában, nem tehetek mást; nehogy az újonnan visszakapott jogokat ismét elveszítse a változtatás ürügyén („...ti azt akarjátok, hogy levessük a páncélnokat s meztelenül álljunk ki a vértezett el-lenségnek ismét”). Újabban mégis alakultak további nagyon fontos szakosztályok (Műszaki, Agrártudományi).

A szakosztályok havonta tartanak előadásokat, könyvismertetéseket. De gyakoriak az Anyaországból vagy távolabbról érkező kiváló szakemberek szereplései is. Legutóbb Kovács Ilona, Gulyás Gyula és Pléh Csaba professzorok tisztelték meg előadásaikkal.

Az egész Egyesületre, illetőleg egész Erdélyre kiterjedő, anyaországi meghívottakkal közös tudományos ülésszakot évente egyszer rendezünk. Ez a rendezvény „a 2002. április 3-án közzétett, és a vezetőség által jóváhagyott felhívás alapján a Magyar Tudomány Napja Erdélyben, a Múzeum-Egyesület megalakulása évfordulóján, november 23-a táján van megtartva. Célja, hogy lehetőségei szerint járuljon hozzá a magyar tudományos intézmények, műhelyek s főként a tudomány művelőinek összefogásához, együttműködéséhez. Ez a rendezvény a Magyar Tudományos Akadémia védnökségét és támogatását élvezzi” (Egyed Ákos, 2006). A 2005. évi Fórum előadásainak egy része (az általánosabb tárgykörűek) a napokban egy kis kötetben, az Erdélyi Magyar Tudomány Történetéből címen jelent meg.

A szakosztályok ülésein előadott, arra érdemes dolgozatok annak folyóirataiban jelennek meg. Évente egy-egy szám. E tekintetben öröndetes korszerűsítés következett be a természettudományok folyóira-

tának megjelentetésében, mely a Múzeumi Füzetek (régii cím) jogutódjaként Acta Scientiarum Transylvanica címen jelent meg. Az új cím is jelezni kívánja az egész nemzethez való csatlakozás szándékát, miként az annak előszavából is kiderül: „Szándékunk az összmagyarság tudományos tevékenységének tükrözése olyan kutatási eredmények és tudományterjesztő összefoglaló tanulmányok közzétételével, amelyek színvonaluk és eredetiségük által megállják helyüket a mai nemzetközi tudományos életben” (Fodorpatáki László).

„Az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2009-ben érkezik fennállásának másfélszázados fordulójához. Ezt az eseményt gyűjteményeiben és kiadványaiban egész működése során felhalmozott nagy és felbecsülhetetlen értékű tudományos örökségének legalább egy része feldolgozásával, az alapító gróf Mikó Imre kéziratos hagyatékának kiadásával, s az Erdélyi Múzeum-Egyesület legkiemelkedőbb tudósairól készült tanulmányokkal s monográfiákkal szeretné köszönteni” (Egyed Ákos, 2006).

A szándékok és némileg a megvalósítások alapján az Erdélyi Múzeum-Egyesület, illetve az erdélyi magyar tudományművelők tevékenysége mennyiségileg elfogadható lehetne. Am kétségeket ébreszt az egyetemes érvényűség, elfogadottság, a hatások, a manapság döntőérvényű impakt faktor. A minőséget nagymértékben fokozhatná a *szervezetten összefogott, jól megalapozott összmagyar természettudományos és egyéb jellegű kutatás*. A szerényebb lehetőségű régiókban (Erdély, Kárpátalja) adatgyűjtés, helyzetfelmérés, a fejlettebb központokban (Budapest, Szeged, Debrecen, Pécs) magas színvonalú elemzések, mérések, és az általánosan elismert folyóiratokban közzététel.

Kolozsvár–Debrecen, 2007. február 14.

Nagy Tóth Ferenc